

УДК 37.015.3:004.67:80:37.091.212-047.22

DOI:

Оксана Сухомлин, аспірант Інституту педагогіки НАПН України

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗАПИТІВ СУСПІЛЬСТВА: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ

У статті аналізується процес цифровізації освіти. Розглядається актуальність цифрової компетентності в системі вищої освіти та у процесі професійної підготовки майбутніх філологів. Узагальнюються уміння студентів, які володіють цифровою компетентністю більш ефективно, а також методичний потенціал інформаційних технологій та низка дидактичних завдань, які розв'язуються за допомогою застосування інформаційних технологій, що спонукають до розвитку цифрової та професійної компетентності студентів.

Напрацьований науково-теоретичний базис дослідження, представлений у роботі спонукає до подальших наукових розвідок, а саме перевірки ефективності застосування новітніх інформаційних технологій як стратегії розвитку цифрової компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх філологів в умовах пандемії Covid-19.

Ключові слова: компетентність; цифрова компетентність; інформаційні технології; цифрові навички; освіта; майбутні філологи.

Лит. 16.

Oksana Sukhomlyn, Postgraduate Student of the Institute of
Pedagogy of the NAES of Ukraine

VALUES OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS FROM THE POINT OF VIEW OF MODERN EXISTING REALITIES OF SOCIETY'S LIFE

In recent years, digital competence has become a key concept in the process of discussing what skills and understanding a person should have in modern society. Digital competence is one of the key components needed by modern professionals in the digital world. Future specialists need to develop self-confidence in order to independently and constantly master the latest technologies and integrate them into their professional activities, since the students' acquisition of digital competence is the basis for their further successful career.

The article analyzes the process of digitalization of Education. The article considers the relevance of digital competence in the higher education system and in the process of professional training of future philologists. The article summarizes the skills of students who have digital competence more effectively, as well as the methodological potential of information technologies and a number of didactic tasks that are solved through the use of information technologies that encourage the development of digital and professional competence of students.

The relevance of the development of digital competence among students of philology in the realities of today reflects the need, which is reflected in the article, to select and integrate various methods and technologies of teaching into the educational process; critically assess the risks associated with the use of digital technologies; purposefully, efficiently and effectively use information technologies in the educational process. The latest technology affects every aspect of students' lives, and it is a common part of society's daily life.

The developed scientific and theoretical basis of the research presented in the paper encourages further scientific research, namely, testing the effectiveness of using the latest information technologies as a strategy for developing digital competence in the process of professional training of future philologists in the context of the Covid-19 pandemic.

Keywords: competence; digital competence; information technologies; digital skills; education; future philologists.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Історики і суспільствознавці називають сучасне суспільство, інформаційним, оскільки нове покоління значно відрізняється від попередніх, люди щодня отримують і обробляють великий потік інформації, пристосовується до постійно мінливих умов життєдіяльності, все частіше використовують інформаційні технології у власній праці.

Ще десять років тому, робота з інформаційними технологіями і цифровими медіа були навичками, які застосовувалися не в усіх сферах праці, однак у сучасній економічній ситуації вони є основною компетенцією, необхідною для успішного формування кар'єри сучасного фахівця.

У наш час цілком зрозуміло, що люди знають, як використовувати ІТ-навички, дивитися щонебудь онлайн або писати електронні листи, однак багато хто досі не знає і не вміє це робити. Тому

для руху в рамках цифровізації слід приділити увагу і цьому аспекту компетентності майбутнього фахівця вже на етапі освітнього процесу.

У контексті дослідження можливості, які надають сучасні інформаційні технології, є значущими для вивчення мови. Інтерес до цієї області методики зростає, і застосування комп'ютерів стає невід'ємною частиною професійної підготовки сучасного філолога. Застосування комп'ютерної техніки в методиці викладання іноземних мов відкриває нові можливості перед викладачами та студентами у власних дослідженнях і надає змогу виконувати принципово нові завдання у процесі вивчення й викладання іноземної мови.

На сучасному етапі навчання іноземної мови, завдяки широкому поширенню і використанню нових інформаційних технологій, виникає необхідність перегляду стратегій та шляхів реалізації процесу навчання майбутніх філологів за урахування тенденцій удосконалення й модернізації освіти XXI ст. з метою формування цифрової компетентності сучасних фахівців. Актуальність вищесказаного визначається не тільки соціальним порядком, а й потребою студентів у самовизначенні й самовираженні в умовах глибоких економічних і соціокультурних змін цифрової епохи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Основні концептуальні засади стратегій інформатизації освіти і парадигми прийдешнього суспільства знань розглядали В. Биков [3], Н. Морзе [13], Т. Ярмольчук [15], О. Топузов [13].

Проблемі формування цифрової компетентності присвячені роботи як українських, так і зарубіжних вчених, серед яких: Н. Морзе, С. Яшанов працювали над питанням формування інформаційної компетентності вчителя сучасної школи [16], [10]. О. Хомишак [14], розробила методику застосування комп'ютерів у процесі навчання іноземних мов. Н. Бібік у праці "Компетентнісний підхід у сучасній освіті" [2] вказує на основні орієнтири розвитку компетентнісного підходу. О. Малихін у студіях [9], [11] описує дидактичні умови формування індивідуальних стратегій навчання студентів філологічних спеціальностей, розкриває сутність фахової підготовки майбутніх філологів засобами інформаційних технологій.

Концептуальні розробки в галузі методики викладання іноземних мов засобами інформаційних технологій висвітлено у дослідженнях: Н. Арістової [1], Л. Козуб [8], О. Малихіна [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У реаліях сьогодення

процес навчання відбувається не тільки у стінах закладів освіти але і під час використання соціальних мереж та інших електронних ресурсів. Впровадження комп'ютера, технології мультимедіа та мережі Інтернет у систему освіти привело до значних змін у змісті та методах навчання іноземної мови. Студенти мають постійно вивчати тенденції розвитку цифрових технологій та максимально їх застосовувати у власній праці. Швидка інформатизація суспільства та поява новітніх технологій спонукає до постійного пошуку й реалізації новітніх форм, методів і засобів навчання, що зі свого боку, потребує розвитку та постійного удосконалення цифрової компетентності майбутніх філологів.

Формулювання цілей статті. Розкрити сутнісне розуміння цінності цифрової компетентності майбутніх філологів з точки зору сучасних сформованих реалій життєдіяльності суспільства.

Виклад основного матеріалу. Цифрова компетентність як інструмент інформаційної діяльності та каталізатор розвитку особистості є найважливішою умовою успішної діяльності сучасних фахівців. Технологічний прогрес суспільства демонструє, що людина не може набути знання на все життя "їх необхідно шукати, оновлювати, переробляти, осмислювати, поширювати, застосовувати протягом життя у всіх сферах діяльності. Сьогодні майже кожен фахівець має вміння створювати і обробляти складну інформацію, думати системно і критично, приймати рішення на багатокритеріальній основі, розуміти суть процесів, бути адаптивним і гнучким до нової інформації, бути креативним, уміння виявляти і розв'язувати реальні проблеми цифрового світу. Все це знайшло відображення в опублікованому ЮНЕСКО дослідженні "Цифрові навички для життя і роботи", де описуються три сучасні групи цифрових навичок, і компетенцій, необхідні для життєдіяльності сучасної людини [5], [2], [3]:

1. Базові функціональні навички. Вони необхідні для отримання доступу до початку роботи з цифровими технологіями. До них відносять вміння працювати з пристроями, користуватися мережею Інтернет, створювати акаунти соцмедіа, шукати інформацію або необхідні електронні Інтернет-ресурси, а також дрібну моторику (навик друкування на клавіатурі) і жести (щоб працювати з сенсорними екранами).

2. Стандартні цифрові навички. Вони необхідні для усвідомленого використання цифрових технологій. До них належать "творчі" навички, які обумовлюють усвідомлене існування в цифровому суспільстві і ефективне використання онлайн-

додатків та послуг, вміння оцінювати джерела і релевантність отриманих даних, зберігати й організувати отриману інформацію, здатність захищати наявні пристрої й отриману інформацію від вірусів та Інтернет-атак. До цих умінь належить і розуміння того, що в мережі діє авторське право, і в Інтернеті діє законодавство конкретної держави.

3. Навички цифрового суспільства. Вони необхідні для розширення і “перетворення” технологій. Подібні навички належать радше до цифрових професій: вміння програмувати, розробляти програми, адмініструвати мережі, аналізувати дані.

Усі названі чинники повною мірою стосуються і до професії філолога. Майбутні філологи мають не просто ізольовано вивчати інформаційні технології, які здатні використовувати у власній діяльності, й обов’язково співпрацювати з фахівцями, які розробляють ці технології, що відображає “гібридний”, міждисциплінарний зміст професії філолога. Майбутній філолог має розуміти, як влаштоване цифрове середовище на технологічному рівні, переймати мінливий досвід людства у цифровому середовищі та враховувати можливості, які надають інформаційні технології для його професійного зростання. Цифрове середовище для філолога “це середовище, в якому він має бути успішним, результативним, тобто від того, як фахівець представлений в цьому середовищі, залежить його професійна кар’єра.

Навчання інформаційних технологій у вищій школі для майбутніх філологів вимагає спеціалізованого підходу, що враховує специфіку предметної області. Основна мета для всіх цих областей має бути сформульована одноманітно – навчити студентів ефективно використовувати інформаційні технології, відповідне програмне забезпечення для виконання практичних завдань у відповідній предметній області, а головне, формувати відповідний світогляд та розвивати так необхідну цифрову компетентність у майбутніх фахівців.

На основі аналізу низки наукових джерел [4], [7], [1] узагальнимо, що інтеграція інформаційних технологій у практику навчання мови забезпечує не тільки передачу студенту сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, але й орієнтує на самостійну діяльність в сукупності мотиваційних, ціннісних, когнітивних складових, у тому числі:

- сприяє формуванню в студентів умінь вивчати предметний матеріал (системна організація своїх знань, їх структурування, розробка індивідуальних тактик вивчення питання, організація процесу самонавчання);

- розвиває навички пошуку предметно-орієнтованої інформації (звернення до різних джерел, систематизація та координація отриманих даних, їх верифікація);

- удосконалює навички оптимізації розумових операцій шляхом низки взаємопов’язаних дій (виявлення взаємозв’язку фактів у хронологічному порядку, аргументація точки зору, оцінка специфіки політичного, соціального та економічного оточення, в якому проходить навчання і робота);

- формує вміння співпрацювати (розробляти колективні проекти, приймати рішення, долати суперечності, знаходити компроміси), чітко визначаючи особистий статус (визначати персональну відповідальність, ступінь внеску в загальний проект, планування індивідуальної стратегії дій);

- допомагає адаптуватися в умовах постіндустріального інформаційного відкритого суспільства за допомогою використання нових технологій інформації та комунікації.

Крім того, згідно з [7], [8], інтеграція інформаційних технологій у процес професійно-орієнтованого навчання іноземної мови сприяє формуванню таких компонентів у структурі професійно орієнтованої вторинної мовної особистості: гностичного (когнітивного), що відображає наявність необхідного обсягу професійних знань, вербально оформлених іноземною мовою; регулятивного, включає в себе проєктувальні та конструктивні вміння, що надають змогу прогнозувати і приймати ефективні рішення у професійному середовищі, вербально оформлених іноземною мовою; рефлексивно-статусного, що визначає мовну поведінку відповідно до соціально-професійної ролі; комунікативного, що забезпечує успішність міжособистісної взаємодії у професійній сфері.

Формування цифрової компетентності майбутніх філологів, їхньої здатності до мобілізації отриманих знань у реальних життєвих ситуаціях є головною й актуальною проблемою сучасної вищої школи. Нові інформаційні технології створюють умови для повноцінної реалізації основних принципів дидактики, таких як наочність, доступність, свідомість і активність змінюючи, у зв’язку з цим хід освітнього процесу.

Застосування комп’ютерних технологій на заняттях з вивчення мови передбачає світогляд вербальної комунікативної діяльності у трьох аспектах. По-перше, як спілкування студентів у режимі реального часу за допомогою застосування мережевих технологій. По-друге, як інтерактивну діалогову взаємодію студента з комп’ютером, завдяки якому здійснюється

людино-машинний діалог. По-третє, як взаємодію студентів з комп'ютерними навчальними програмами.

Проведеним компонентом змісту навчання іноземної мови є навчання різних видів мовної діяльності: говоріння, аудіювання, читання, письмо. Навчальні комп'ютерні програми є тренажерами, які сприяють організації самостійної роботи студентів і створюють умови, завдяки яким вони самостійно формують свої знання [9], [10]. Застосування мультимедійних засобів сприяє реалізації особистісно-орієнтованого підходу в навчанні, забезпечує індивідуалізацію і диференціацію з урахуванням особливостей студентів, сприяє підвищенню мотивації та інтересу до навчання.

Інформаційні технології – це безцінна база для створення інформаційно-предметного середовища освіти та самоосвіти студентів, що забезпечує задоволення особистісних, професійних інтересів і потреб майбутніх філологів.

Згідно з науковими дослідженнями [4], [12], [13], студенти, які володіють цифровою компетентністю більш ефективно спрямовують Інтернет-ресурси на комплексне формування і розвиток:

- аспектів іноземної комунікативної компетенції, включаючи її компоненти: лінгвістичний, соціолінгвістичний, соціокультурний, стратегічний, дискурсивний, навчально-пізнавальний;

- комунікативно-когнітивних умінь здійснення пошуку та добору, здійснення аналізу і синтезу отриманої інформації;

- комунікативних умінь представлення й обговорення результатів роботи з ресурсами мережі Інтернет;

- умінь використовувати ресурси Інтернету для самоосвіти з метою знайомства з культурно-історичною спадщиною різних країн і народів, а також виступати представниками рідної культури, країни, міста;

- умінь використовувати ресурси мережі для задоволення своїх інформаційних та освітніх інтересів і потреб.

Методичний потенціал інформаційних технологій надає змогу:

- підібрати текстовий, графічний, фото-, аудіо- та відеоматеріал з досліджуваних тем;

- організувати обговорення культурних і соціальних проблем;

- провести лінгвістичний аналіз усного та писемного мовлення носіїв мови (представників різних соціальних груп, носіїв діалектів і акцентів);

- організувати позааудиторну проєктну діяльність;

- створити сприятливі умови для студентів з високим рівнем іноземної комунікативної компетенції для реалізації свого інтелектуального потенціалу.

Застосування інформаційних технологій у наш час є невід'ємною частиною освітнього процесу, який сприяє модернізації вищої освіти, діяльнісному підходу в навчанні і успішному формуванню цифрової компетентності студентів. Як вважають науковці [4], [2], це надає змогу більш ефективно розв'язувати низку дидактичних завдань на занятті, а саме:

- формувати навички та вміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності;

- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет;

- удосконалювати вміння монологічного та діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі;

- поповнювати свій словниковий запас лексикою сучасного іноземної мови, що відображає певний етап розвитку культури народу, соціального і політичного устрою суспільства;

- знайомитися з культурознавчими знаннями, що включають у себе мовний етикет, особливо мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни мови, що вивчається.

Ґрунтовний аналіз науково-педагогічних, навчально-методичних, Інтернет-джерел, аналіз передового педагогічного досвіду вказують на те, що сучасні тенденції розвитку світового освітнього процесу характеризуються використанням нових освітніх технологій в процесі підготовки студентів до професійної діяльності. Широке застосування комп'ютера, технологій мультимедіа та мережі Інтернет має значний вплив на систему освіти, викликавши чималі зміни в змісті і методах навчання, зокрема у процесі підготовки майбутніх філологів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. До випускників закладів вищої освіти ставляться додаткові вимоги щодо мовної підготовки, що зумовлює необхідність пошуку нових ідей для вдосконалення досягнутого рівня професійної компетентності з урахуванням сучасного інформаційного етапу розвитку суспільства. Перед освітніми закладами постає завдання готувати фахівців, які володіють цифровою компетентністю та вільно орієнтуються у сучасному інформаційному просторі, здатні застосовувати наявні інформаційні ресурси у професійній діяльності.

У процесі дослідження згідно з низкою

наукових досліджень з'ясовано, що філологи, які володіють цифровою компетентністю більш ефективно спрямовують Інтернет-ресурси на комплексне формування і розвиток власної професійної компетентності. Узагальнено методичний потенціал інформаційних технологій та низки дидактичних завдань, які розв'язуються за допомогою застосування інформаційних технологій.

Узагальнення та осмислення результатів дослідження, місця цифрової компетентності у системі ключових компетентностей для навчання протягом життя студентів-філологів дали підставу для висновку, що потреба проведеного аналізу була викликана в основному необхідністю усунення суперечності між нагальною потребою у підготовці фахівців нового покоління з високим рівнем цифрової компетентності та недостатнім рівнем опрацювання теоретико-методологічного і технологічного забезпечення такого процесу, що спонукає до подальших наукових розвідок, а саме, перевірки ефективності застосування новітніх інформаційних технологій, як стратегії розвитку цифрової компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх філологів в умовах пандемії Covid-19.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова Н. О. Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Київ, 2017. 41 с.
2. Бібік Н. "Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи", Київ, 2004. С. 7–25. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9772/1/10-35-1-PB%20%281%29.pdf>. (дата звернення: 07.07. 2019).
3. Биков В. Ю. "Основні концептуальні засади стратегії інформатизації освіти і головна парадигма прийдешнього суспільства знань", *Національна академія педагогічних наук України; Ін-т пед. Освіти і освіти дорослих НАПН України*, 2014. С. 32–42.
4. Virgillito M. E. Rise of the robots: technology and the threat of a jobless future. *Labor History*. 2017. Vol. 58. No. 2. P. 240–242. URL: <https://doi.org/10.1080/0023656X.2016.1242716> (дата звернення: 07.02. 2021).
5. "Information Literacy Competency Standards for Higher Education" URL: <https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/7668/ACRL%20Information%20Literacy%20Competency%20Standards%20for%20Higher%20Education.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.02.2021).
6. Kaivo-oja J., Roth P. The Technological Future of Work and Robotics. 2015. URL: <http://hdl.handle.net/10419/118693> (дата звернення: 09.02. 2021).
7. "Ключові компетентності для навчання впродовж життя 2018". URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>. (дата звернення: 14.02. 2021).
8. Козуб Л. С., Валігура О. Р., Васько Р. В. Сучасні лінгвістичні дослідження. Хрестоматія. Тернопіль: Вектор, 2016. 528 с.
9. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. "Фахова підготовка майбутніх філологів засобами інформаційних технологій", Україна-Німеччина: горизонти освіти і культури (до 120-річчя Національного університету біоресурсів і природокористування України): 36. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 23-24 листопада 2017 р., "Мілленіум", 2017. С. 178–180.
10. Морзе Н. В. "Формування інформаційної компетентності вчителя сучасної школи". URL: [http://www.ua.teach-it.net/materiali_programi/\(offset\)/10](http://www.ua.teach-it.net/materiali_programi/(offset)/10). (дата звернення: 07.02. 2021).
11. Malykhin O., Aristova N., Kovalchuk V., Opaliuk T., Yarmolchuk T., Higher school teachers' digital competence: strategies for self-assessment and improvement. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II, May 22th -23th, 2020. pp. 41–51.
12. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18 грудня 2006 року". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975 (дата звернення: 09.03. 2021).
13. Топузов О. М., Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Стратегічна модель формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності в умовах розвитку інформаційних систем. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ : Інститут "Інформаційних технологій і засобів навчання" Національної академії педагогічних наук України. 2020. Том 77, №3. С. 205 – 222.
14. Хомишак О. "Методика застосування комп'ютерів у викладанні іноземних мов: методичні рекомендації до лабораторних занять", *Редакційновидавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, Дрогобич. 2017. 62 с.
15. Ярмольчук Т. М. "Реалізація компетентнісно-орієнтована парадигма організації освітнього процесу у вищій школі", *Молодь і ринок №9, Дрогобицький державний педагогічний*

університет імені Івана Франка, Дрогобич, 2017. С. 164–168.

16. Яшанов С. М. “Формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів технологій у процесі навчання фахових дисциплін з використанням інформаційно-комунікаційних технологій”, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2017. URL: http://www.npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Bovtryk1.pdf. (дата звернення: 17.01. 2021).

REFERENCES

1. Aristova, N. (2017). Formuvannia profesiinoi subiektnosti maibutnikh filolohiv [Formation of professional subjectivity of future philologists]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, p. 41. [in Ukrainian].

2. Bibik, N. (2014). Kompetentnystyi pidkhid u suchasniy osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy [Competent approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Kyiv, pp. 7–25. Available at: <http://lib.iitta.gov.ua/9772/1/10-35-1-PB%20%281%29.pdf>. (Accessed 07 July 2019) [in Ukrainian].

3. Bykov, V. Yu. (2014). Osnovni kontseptualni zasady stratehii informatyzatsii osvity i holovna paradyhma pryideshnoho suspilstva znan [Basic conceptual principles of education Informatization strategy and the main paradigm of the future knowledge society]. *National Academy of pedagogical Sciences of Ukraine; In-t PED. Education and adult education of NAPS of Ukraine*. pp. 32–42. [in Ukrainian].

4. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Available at: <https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/7668/ACRL%20Information%20Literacy%20Competency%20Standards%20for%20Higher%20Education.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Accessed 05 Feb. 2021) [in Ukrainian].

5. Kaivo-oja, J. & Roth, P. (2015). The Technological Future of Work and Robotics. Available at: <http://hdl.handle.net/10419/118693> (Accessed 09 Feb. 2021). [in English].

6. Khomyshak, O. (2017). Metodyka zastosuvannia kompiuteriv u vykladanni inozemnykh mov: metodychni rekomendatsii do laboratornykh zaniat [The method of application of computers in the teaching of foreign languages: methodological recommendations for laboratory exercises]. Drohobych: Editorial and publishing Department of Ivan Franko Drohobych state pedagogical University. [in Ukrainian].

7. Kliuchovi kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia 2018 [Key competencies for

lifelong learning 2018]. Available at: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>. (Accessed 14 Feb. 2021) [in Ukrainian].

8. Kozub, L. (2016). Suchasni linhvistychni doslidzhennia [Modern linguistic research]. Anthology. Ternopil, p. 528. [in Ukrainian].

9. Malykhin, O. V. & Yarmolchuk, T. M. (2017). Fakhova pidhotovka maibutnikh filolohiv zasobamy informatsiinykh tekhnolohii [Professional training of future philologists by means of information technologies]. *Proceedings of the Ukraine-Germany: horizons of education and culture (to the 120th anniversary of the National University of bioresources and nature management of Ukraine) (Kyiv, 23–24 November 2017)*, pp. 178–180. [in Ukrainian].

10. Morze, N. V. (2021). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti vchytelia suchasnoi shkoly [Formation of information competence of a modern school teacher]. Available at: [http://www.ua.teach-it.net/materiali_programi/\(offset\)/10](http://www.ua.teach-it.net/materiali_programi/(offset)/10). (Accessed 07 Feb. 2021) [in Ukrainian].

11. Malykhin, O., Aristova, N., Kovalchuk, V., Opaliuk, T. & Yarmolchuk, T. (2020). Higher school teachers' digital competence: strategies for self-assessment and improvement. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II, May 22th -23th, 2020. pp. 41–51. [in English].

12. Rekomendatsiia 2006/962/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (IeS) “Pro osnovni kompetentsii dlia navchannia protiahom usoho zhyttia” vid 18 hrudnia 2006 roku” [Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council (EU) “On core competencies for lifelong learning” of 18 December 2006]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975 (Accessed 09 Mar. 2021) [in Ukrainian].

13. Topuzov, O. & Malykhin, O. Yarmolchuk, T. (2020). Stratehichna model formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii do profesiinoi diialnosti v umovakh rozvytku informatsiinykh system [Strategic model for forming the readiness of future information technology specialists for professional activity in the context of Information Systems Development]. *Information technologies and training tools*. Kyiv. Vol. 77, no.3. pp. 205 – 222. [in Ukrainian].

14. Virgillito, M. E. (2017). Rise of the robots: technology and the threat of a jobless future. *Labor History*. Vol. 58. No. 2. P. 240-242. URL: <https://doi.org/10.1080/0023656X.2016.1242716> February 07, 2021 [in English].

15. Yarmolchuk, T. (2017). Realizatsiia kompetentnisno-orientovana paradyhma orhanizatsii osvitnoho protsesu

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

u vyshchii shkoli [Implementation of competence-oriented paradigm of the educational process in higher education]. *Youth and market*. No. 9. Drohobych, pp. 164–168. [in Ukrainian].

16. Yashanov, S. M. (2017). Formuvannya informatychnykh kompetentnosti maibutnykh uchyteliv tekhnolohii u protsesi navchannia fakhovykh dystsyplin z vykorystanniam informatsiino-

komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of information competences of future technology teachers in the process of teaching special subjects using information and communication technologies]. *National pedagogical University named after M. P. Dragomanov*. Available at: http://www.npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.19/Bovtryk1.pdf. (Accessed 17 Jan. 2021) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.01.2022

УДК 373.2.011.242

DOI:

Ольга Галука, аспірант кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто зміст поняття “соціальна мобільність учителя початкової школи”. Проведено аналіз теоретичних праць українських та зарубіжних фахівців, який свідчить, що у контексті дослідження структури соціальної мобільності не існує однозначного тлумачення змісту її складових. Окремо визначено структуру й охарактеризовано зміст компонентів соціальної мобільності майбутніх учителів початкової школи, зокрема, мотиваційно-цільового, адаптаційного, соціально-ситуаційного, рефлексивно-діяльнісного.

Ключові слова: компоненти соціальної мобільності; мобільність; професійна підготовка; соціальна мобільність; структура соціальної мобільності; учитель початкової школи.

Лит. 7.

Olha Haliuka, Postgraduate Student of the Primary and Preschool Education Department
Ivan Franko National University of Lviv

THE STRUCTURAL COMPONENTS OF SOCIAL MOBILITY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The modern primary school teacher is a socially mobile educator who can successfully fulfil and expand the range of social roles, acquire the necessary competencies of professional training. It is therefore important to identify and analyze the basic structural components of social mobility in order to create effective conditions for the formation of this ability in future primary school teachers.

The article presents the author's interpretation meaning of the content of “primary school teachers social mobility”, which is defined as the ability to quickly adapt and develop a personality, which “pushes” to create new forms and methods of the potential realization, serves as a necessary characteristic of the educator in the modern world.

Ukrainian and foreign experts' scientific researches show that in the studies context of the social mobility structure there is no unambiguous interpretation of the content of its components, the structure of the future primary school teachers social mobility has not been formed or defined yet.

Based on the theoretical analysis of the components of professional and social mobility of pedagogical specialists, the structure and content of the components of social mobility of future primary school teachers have been determined.

Thus, the process of social mobility's formation of primary school teachers, according to the author, can be centered around the following structure: motivational purpose (formation of reflexive skills of pedagogical orientation, interest in the profession of primary school teacher); adaptation (flexibility and depth of quick and organic adaptation to new needs and conditions of professional activity in a changing educational environment); socio-situational (communicative teacher, the ability to respond adequately to changes in the environment, depending on the conditions to occupy a certain social status, socio-professional role in the team or society) and reflexive-activity (analysis of pedagogical results, the availability of competencies necessary for rapid response schools for changes in education) components.

Keywords: mobility; social mobility; social mobility components; structure of social mobility; primary school teacher; professional training.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в економічному та соціальному житті держави, інтеграційні процеси руху України в напрямі єдиного освітнього простору створюють умови для максимальної актуалізації соціальної